

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

СИНЕРГІЯ НАУКИ І БІЗНЕСУ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ХЕРСОНЩИНИ | 26-28 КВІТНЯ 2023

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКА ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА
ФЕДЕРАЦІЯ РОБОТОДАВЦІВ УКРАЇНИ
DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY, IZMIR, TURKEY
JAGIELLONIAN UNIVERSITY, KRAKOW, POLAND
HAMBURG UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, HAMBURG, GERMANY

ТОМ

2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКА ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА
ФЕДЕРАЦІЯ РОБОТОДАВЦІВ УКРАЇНИ
DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY (İZMİR, TURKEY)
JAGIELLONIAN UNIVERSITY (KRAKOW, POLAND)
HAMBURG UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES (HAMBURG, GERMANY)

СИНЕРГІЯ НАУКИ І БІЗНЕСУ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ХЕРСОНЩИНИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
26–28 квітня 2023 р.

У двох томах

ТОМ 2

Редакційна колегія:

- ЧЕПЕЛЮК Олена Валеріївна – в. о. ректора Херсонського національного технічного університету, доктор технічних наук, професор.
- БЕНЬ Андрій Павлович – проректор з науково-педагогічної роботи Херсонської державної морської академії, кандидат технічних наук, професор.
- БЛИК Анна Анатоліївна – доцент кафедри дизайну Херсонського національного технічного університету, кандидат мистецтвознавства, доцент.
- ВАЛЬТЕР Леаль – керівник дослідницького та трансфертного центру «Стійкий розвиток та управління кліматичними змінами» в Гамбурзькому університеті прикладних наук (BSc, PhD, DSc, DL, DPhil, DLitt), професор кафедри охорони здоров'я, м. Гамбург, Німеччина.
- ГАНУЩАК-ЄФІМЕНКО Людмила Михайлівна – проректор з наукової та інноваційної діяльності Київського національного університету технологій та дизайну, доктор економічних наук, професор.
- ДМИТРИЄВ Дмитро Олексійович – в. о. завідувача кафедри автоматизації, робототехніки і мехатроніки Херсонського національного технічного університету, доктор технічних наук, доцент.
- ДУРМАН Микола Олександрович – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, професор.
- ЛАВРЕНКО Сергій Олегович – проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.
- ЛОПАТОВСЬКИЙ Віктор Григорович – проректор з науково-педагогічної роботи Хмельницького національного університету, кандидат економічних наук, доцент.
- ЛУБ'ЯНИЙ Павло Вікторович – завідувач кафедри транспортних систем і технічного сервісу Херсонського національного технічного університету, кандидат технічних наук, доцент.
- НАБОКА Руслан Миколайович – в. о. завідувача кафедри менеджменту, маркетингу і туризму Херсонського національного технічного університету, кандидат економічних наук, доцент.
- ОЗТУНА Хачі Якуп – декан факультету мистецтв, професор кафедри графіки, Університет Докуз Ейльоль (Dokuz Eylul University), м. Ізмір, Туреччина.
- САЛЄБА Людмила Володимирівна – в. о. завідувача кафедри хімічних технологій, експертизи та безпеки харчової продукції Херсонського національного технічного університету, кандидат технічних наук, доцент.
- САРІБСКОВА Юлія Георгіївна – проректор з наукової роботи Херсонського національного технічного університету, доктор технічних наук, професор.
- ТИМЧЕНКО Надія Миколаївна – вчений секретар Херсонського національного технічного університету, кандидат економічних наук, доцент.
- ШАНДОВА Наталія Вікторівна – в. о. завідувача кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки Херсонського національного технічного університету, доктор економічних наук, професор.

Синергія науки і бізнесу у повосенному відновленні Херсонщини :
C38 матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (ХНТУ,
26–28 квітня 2023 р.) у 2-х т. ; Т. 2 / за ред. О. В. Чепелюк. – Одеса : Олді+,
2023. – 406 с.

Synergy of science and business in the post-war restoration of Kherson region : proceedings of the International scientific-practical conference (KNTU, 26–28 april 2023) in 2 vols. ; Vol. 2 / edited by O. V. Chepeliuk. – Odesa : Oldi+, 2023. – 406 p.

ISBN 978-966-289-730-2

ISBN 978-966-289-732-6 (Т. 2)

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Синергія науки і бізнесу у повосенному відновленні Херсонщини», яка проходила 26–28 квітня 2023 року в дистанційному форматі на онлайн-платформі ZOOM.

УДК 001.83+332.1(477)

СЕКЦІЯ № 7. Аграрний сектор економіки Херсонської області – проблеми та перспективи

<i>Андрій ШЕПЕЛЬ</i> ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ РІПАКУ ОЗИМОГО В НЕПОЛИВНИХ УМОВАХ ПВДНЯ УКРАЇНИ	221
<i>Людмила БОЙКО</i> ЦИФРОВА КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОГО АГРОБІЗНЕСУ	223
<i>Олена ВЕДМЕДЕНКО, Олександра ВОЇНОВА</i> ВИКОРИСТАННЯ СОБАК-САПЕРІВ ДЛЯ РОЗМІНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	226
<i>Геннадій КАРАЩУК</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВОГО СОРГО В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ	229
<i>Алла КАРНАУШЕНКО</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	232
<i>Володимир КРАВЧЕНКО</i> СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЗАХИСТУ ЗЕМЕЛЬ ВІД ВОДНОЇ ЕРОЗІЇ	235
<i>Дмитро КРУЩА</i> ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ТА ПРОБЛЕМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАР- СЬКИХ ЗЕМЕЛЬ, ЩО ОПИНИЛИСЯ В ЗОНІ БОЄВИХ ДІЙ	238
<i>Дмитро ЛАДИЧУК</i> СПОСІБ ВІДТВОРЕННЯ ГРУНТОВОГО ПОКРИВУ ПІВДНЯ УКРАЇНИ, ЗРУЙНОВАНОГО ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	241
<i>Олександр АВЕРЧЕВ, Марія НІКІТЕНКО</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ МАРЖИНАЛЬНИХ НШЕВИХ КУЛЬТУР У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ	245
<i>Тетяна ПОВОД</i> ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ПІД ВПЛИВОМ ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ	249
<i>Віра САВЧЕНКО, Леся КОНОНЕНКО</i> АКТИВІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ З МЕТОЮ ВІДНОВЛЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ХЕРСОНСЬКОГО РЕГІОНУ	252
<i>Ірина ДЕБЕЛА</i> МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ З ЕНДОГЕННИМИ ПЕРЕМИКАЧАМИ СТАНІВ	255

Олександр АВЕРЧЕВ

д.с.-г.н., професор кафедри землеробства,

Марія НІКІТЕНКО

аспірант PhD 3 року навчання,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ МАРЖИНАЛЬНИХ НІШЕВИХ КУЛЬТУР У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

За сучасних умов, нинішній стан українського аграрного сектору є складним та важко-передбачуваним. Вирощувати основні експортні сільськогосподарські культури такі, як пшениця, кукурудза, ячмінь, серед олійних - соняшник, ріпак та соя стає більш складною задачею. Саме під ці шість агрокультур відводиться близько 90 % усіх посівних площ в країні. Більшість аграріїв розуміють, що в сезоні 2023 року може бути багато проблем з експортом зернових та олійних культур, залишки, яких зберігатимуться на елеваторах та складах довгий час, що не дасть отримати прибуток вчасно.

Створена кризова ситуація дає нові можливості для вітчизняних агровиробників у виробництві нішевих культур, які в умовах своєї волатильності показують підвищену маржинальність на ринку, що дозволяє отримати аграріям додаткового прибутку при їх реалізації. Головні нішеві культури, які вирощуються в Україні це овес, просо, жито, гречка, тритікале, гірчиця, льон та бобові, саме на них припадає не більше 10% усіх сільськогосподарських площ в країні. Деякі з цих культур можуть цього року стати альтернативою за рівнем доходності та переважатимуть прибутковістю з 1 га за традиційних.

Для визначення перспективності нішевої культури необхідно враховувати можливі особливості в процесі вирощування та подальшого експорту продукції. Основними критеріями оцінювання слід вважати: площу виробництва, місце розташування фермерського господарства за природно-кліматичних умов та місцем у сівозміні. Включаючи нові культури для вирощування у господарстві, досить швидко можна опанувати технології вирощування, проте складніше знайти необхідні канали продажу та вивчити ринок збуту для продукції. Від так, вводячи нові рослини у сівозміну, необхідно звернути увагу, щоб нішева культура мала високу маржинальність, що дозволить перекривати ризики та розвиватись далі агропідприємству.

У воєнний період 2022-2023 років складно здійснювати експорт за великих об'ємів продовольства. Існує багато ризиків під час

транспортування товарів. Від так, агровиробники частіше звертають увагу на нішеві культури, коли на ринку існує невелика кількість конкурентів, обрані культури мають високу маржинальність та значний експортний потенціал. Вихід на ринок нішевих круп і продуктів їх переробки дозволяє фермерам і агрохолдингам диверсифікувати ризики для бізнесу, пов'язані з виникненням несприятливої кон'юнктури в секторах традиційних культур [1].

Формування кінцевої ціни, на ринку нішевих круп і продуктів їх переробки в Україні, залежить від початкової вартості сировини, оплати праці робітникам, амортизації обладнання та технічних засобів, а також враховують, різні логістичні та адміністративні поточні витрати та винятковість даної пропозиції. За структурою загальновиробничих витрат виробництва у грошовому вираженні має вигляд, який представлено на рисунку 1.

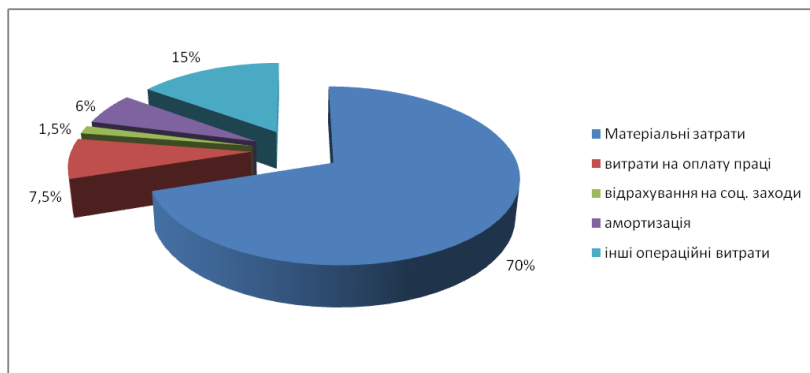

Рис. 1. Структура загальновиробничих витрат виробництва у грошовому вираженні, %.

Серед зовнішніх факторів, які мають вплив на формування остаточної ціни на зернову продукцію на ринку нішевих культур, це напруженість конкурентного середовища та зміни ціни в залежності від ситуацій. Також впливатиме економічна рівновага на товарному і грошовому ринках та загальна макроекономічна ситуація в країні – темп інфляції, валютні курси та держане регулювання економіки в цілому.

Більшість нішевих круп'яних культур представлені у вигляді каш та на сьогодні різноманітні їх види не актуальні та не популярні серед споживачів. Сучасні прибічників здорового способу життя (ЗСЖ) роздають поради, як дотримуватись безглютеніві та безвуглеводні раціони, але це підходить лише у виключному порядку

для незначної кількості споживачів та зі спеціальних рекомендацій дієтологів. Цільнозернові крупи є джерелом клітковини, яка сприяє правильному травленню та високий вміст поживних речовин, завдяки чому крупи відносять до найбільш корисних продуктів. При правильному вживанні таких каш, як гречка та пшоно збагачує організм необхідними поживними речовинами, запобігає дефіциту вітамінів, дозволить уникнути проблеми з травленням [2], особливо якщо вони вирішені в екологічно чистих умовах.

В аграрній сфері України нішеві культури, такі як просо та гречка, ніколи не мали головну роль при вирощуванні серед інших сільськогосподарських культур але вони кожного року залишалися в структурі посівних земель. А також вони відносяться до основних круп'яних культур в Україні і їх цінність визначається багатим вмістом поживних речовин і безвідходним використанням.

Проведений аналіз стану ринку нішевих круп'яних культур – просо та гречки за десятирічний період 2012 р. - 2022 р. в Україні показав (рис. 2) , що за останні роки змінився обсяг виробництва проса, найменші значення було у 2017-2018 роках, що склало 81 та 84 тис.т. відповідно, найбільший показник був у 2020 році 256 тис.т.. За даними на грудень місяць у 2022 році обсяг виробництва проса скоротився у двічі в порівнянні з попереднім роком. Щодо виробництва гречки в Україні починаючи з 2017 року (180,0 тис.т.) спостерігається тенденція зменшення до 2019 року (85,0 тис.т.). Але у наступні роки динаміка виробництва гречки зростає та у 2022 році складає 158,5 тис.т.

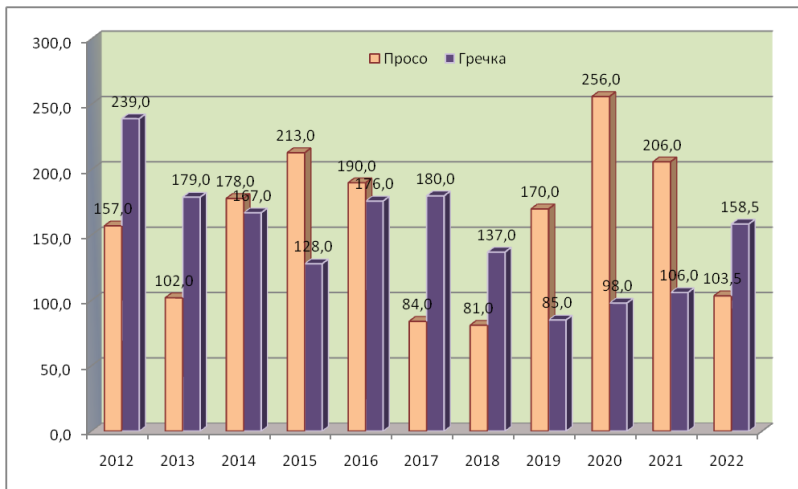

Рис.2. Виробництво нішевих культур в Україні, (просо та гречки) тис. т

Щодо аналізу урожайності, то за представленим графіком (рис. 3) можна побачити що низький рівень виробництва проса у 2017-2018 роки суттєво не вплинуло на рівень урожайності культури та склала 15 ц/га. найбільша урожайність проса була відзначена у 2021 році з середнім показником 25,2 ц/га. Середня урожайність гречки за десятирічний період тримається в діапазоні 10,0-12,0 ц/га, з найменшим значенням у 2008 році – 8,7 ц/га, проте за минулий 2022 рік урожайність склала максимальне значення – 13,7 ц/га.

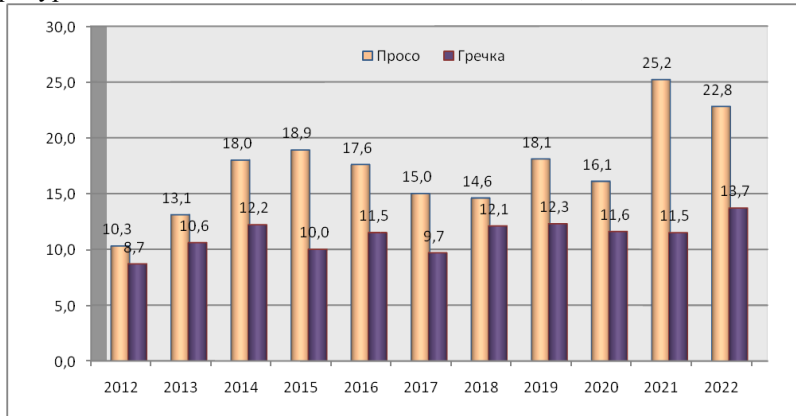

Рис. 3. Урожайність нішевих культур в Україні, (просо та гречки) ц/га.

У підсумку проведеного детального аналізу динаміки виробництва проса в Україні, з оглядом за десятирічний період 2012 - 2022 роки, видно, що урожайність нішевих культур – просо та гречки має достатньо високий рівень для забезпечення продовольчих потреб не тільки на внутрішньому ринку але й на зовнішньому.

Відповідно до встановлених норм, щодо продовольчого забезпечення на одну людину за один рік передбачається 5.5 кг проса та 6,8 кг гречки. Що дає можливість мати надлишок запасу цих культур в країні, тим самим створюючи можливість забезпечувати корисними продуктами харчування не тільки свій народ, але й мати вигідні економічні зв'язки з іншими країнами світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Pro-Consulting – маркетингові дослідження і бізнес-копсалтинг. Провідна консалтингова компанія України у сфері аналітики, маркетингових досліджень ринків, стратегічного консалтингу і бізнес-планування. [Електронний ресурс] URL: [https://pro-](https://pro-consulting.com)

consulting.ua/ua/pressroom/rynok-nishevyh-krup-i-produktov-ih-pererabotki-v-ukraine-pribylnaya-alternativa-tradicionnomu-pitaniyu (дата звернення 25.03.2023).

2. Аверчев О.В., Нікітенко М.П. Лікувальна та харчова цінність просо звичайного. *Сучасна наука: стан та перспективи розвитку*, матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених з нагоди Дня науки в Україні, 19 травня 2022р., м. Херсон. С. 34-36.

3. SuperAgronom.com – Головний сайт для агрономів. [Електронний ресурс] URL: <https://superagronom.com/news/16538-19-plosch-kukurudzi-na-zerno-sche-ne-zibrano-po-reshti-kultur-jniva-praktichno-zaversheno> (дата звернення 25.03.2023).

4. Статистичний щорічник України за 2021 рік. Державна служба статистики України. За ред. Вернера І. Є., Відпов. за вип. Вишневська О. А. КІІВ – 2022 р. С. 447.

5. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Державна служба статистики України. За ред. Вернера І. Є., Відпов. за вип. Вишневська О. А. КІІВ – 2019 р. С. 482.

УДК 338.1

Тетяна ПОВОД

*к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет*

ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ПІД ВПЛИВОМ ЗОВНІШНІХ ВИКЛИКІВ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Сучасний стан аграрного сектора економіки за своєю специфікою та особливостями функціонування супроводжується низкою ключових викликів. Ще довоєнні проблеми останніх років (соціально-економічні наслідки спричинені пандемією COVID-19, диспаритет цін та інші) негативно позначились на розвитку галузі сільського господарства. А, в умовах воєнного стану аграрний сектор потерпає від порушення логістики експорту сільськогосподарської продукції, блокування ринків збуту тощо, це загострює питання продовольчої безпеки як на національному так і на світовому рівні. Вимагає зміни напрямів аграрної політики, спрямованої на відродження села та сільських територій із системною фінансовою підтримкою агропідприємств за умови справедливого конкурентного середовища і доступу до необхідних ресурсів для здійснення сільськогосподарської діяльності.

Наукове видання

СИНЕРГІЯ НАУКИ І БІЗНЕСУ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ХЕРСОНЩИНИ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
26–28 квітня 2023 р.

У двох томах
(Українська, англ. мови)

ТОМ 2

Технічна редакція: Семеняк Н.В.

Розробка обкладинки збірника:

В. М. Крижановський, доцент кафедри дизайну ХНТУ.

Підписано до друку 14.06.2023 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Цифровий друк. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 23,60. Наклад 300.
Замовлення № 0623-053.

Видавництво та друк: Олді+
65101, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1,
тел.: +38 (095) 559-45-45, e-mail: office@oldiplus.ua
Свідоцтво ДК № 7642 від 29.07.2022 р.

Замовлення книг:
тел.: +38 (050) 915-34-54, +38 (068) 517-50-33
e-mail: book@oldiplus.ua

СИНЕРГІЯ НАУКИ І БІЗНЕСУ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ХЕРСОНЩИНИ

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

ТОМ 1.

- СЕКЦІЯ 1. Будівництво, архітектура та дизайн у повоєнному відновленні середовища життєдіяльності людини
- СЕКЦІЯ 2. Роль інформаційних систем і технологій у повоєнному відновленні регіональної економіки
- СЕКЦІЯ 3. Відновлення, відбудова і модернізація промислово-комунальних об'єктів, виробничих підприємств, енергетичної галузі та інфраструктури
- СЕКЦІЯ 4. Інноваційні технології в легкій, харчовій, хімічній та парфумерно-косметичній промисловості для здійснення модернізації регіону у післявоєнний період

ТОМ 2.

- СЕКЦІЯ 5. Соціально-економічні та державно-управлінські аспекти регіонального розвитку в умовах повоєнного відродження територій
- СЕКЦІЯ 6. Реалії розвитку туризму та сфери гостинності: виклики та шляхи відновлення
- СЕКЦІЯ 7. Аграрний сектор економіки Херсонської області – проблеми та перспективи
- СЕКЦІЯ 8. Реалізація проєктів відновлення інфраструктури, розвитку морських та річкових портів і морських навчальних закладів Херсонщини
- СЕКЦІЯ 9. Компетенції та розвиток людського капіталу

**26-28
КВІТНЯ 2023**